

## Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1918 kl. 1 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning av väckta motioner om ändring i vissa hänseenden av förordningen om landsting m. m.*

*Närvarande:* herrar Mannheimer, Larsson i Västerås, Clason\*, Bellinder, Hellberg, K. J. Ekman\*, von Geijer, von Mentzer, Olof Olsson, greve Alexander Hamilton, von Zweigbergk, Hallén\*, Kropp, Räf, Hildebrand\*, von Sneidern, Olsson i Broberg\*, Persson i Tofta, Vennerström\* och Runefors.

---

\* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets behandling hava hänvisats motionerna:

nr 3 i första kammaren av herr *Hellberg*,

nr 174 i andra kammaren av herr *Persson* i Fritorp och

nr 176 i andra kammaren av herr *Bengtsson* i Norup.

Herr *Hellberg* hemställer,  
att riksdagen måtte besluta i förordningen om landsting införa en bestämmelse av den innebörd, som angives i följande förslag till förändring och tillägg i sagda förordning, nämligen:

1) första satsen i andra stycket av § 5 mom. 2 e) bildar ett stycke för sig;

2) efter detta insättes ett nytt stycke så lydande:

Därest vid sammanräkningen samtliga valsedlar från ett eller flere val-

distrikt av en eller annan anledning icke kunnat godkännas eller genom olyckshändelse gått förlorade, får sammanräkningen icke avslutas, utan nytt val skall då äga rum för detta eller dessa distrikt samt förrättas senast inom tio dagar, varom domhavanden har att skyndsamt meddela underrättelse till vederbörande kommunalstämmas ordförande, och först sedan valhandlingarna från det eller de omväljande distrikten inkommit skall sammanräkningen på sätt i första stycket av detta moment säges återupptagas;

3) återstoden av momentets andra stycke får sedan bilda ett eget (fjärde) stycke.

Herr *Persson* hemställer,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i förordningen om lands-  
ting, att Konungens befallningshavande åläggas i de valkretsar å landsbyg-  
den, där landstingsval skall äga rum, i god tid tillställa vederbörande val-  
förrättare en erinran om valets kungörande i behörig tid samt ett P. M.,  
innehållande anvisningar för valets hållande, samt att vederbörande utskott  
måtte utforma lagtexten.

Herr *Bengtsson* hemställer,

att riksdagen måtte besluta, att de valkuvert, som skola användas vid  
landstingsmannaval, skola tillandahållas vederbörande valförrättare genom  
statens försorg antingen kostnadsfritt eller till statens självkostnadspris, och  
tillåter jag mig hemställa, att vederbörande utskott måtte föreslå de för-  
ändringar i gällande lag, som betingas av detta förslags genomförande.

Herr *Hellbergs*  
motion.

Till stöd för sin hemställan har herr *Hellberg* under hänvisning i  
tillämpliga delar till den motivering, som av motionären förebragts i den  
av honom väckta motionen nr 2 i första kammaren (av utskottet återgiven  
i dess utlåtande nr 4), ytterligare anfört följande:

»I en annan med denna samtidig motion har jag i syfte att förebygga  
omval till riksdagens andra kammare föreslagit att i vallagen må införas  
ändringar och tillägg av sådan innebörd, att, därest vid röstsammanräkningen  
det finnes, att samtliga valsedlar från ett eller flere valdistrikt måste  
ogillas eller genom olyckshändelse förkommit, sammanräkningsförrättningen  
må avbrytas och uppskjutas samt nytt val för detta eller dessa distrikt  
oförtövat äga rum och först sedan detta val försiggått och handlingarna  
därifrån inkommit sammanräkningen fortsättes. Då en likadan kassering  
av samtliga valsedlar från ett eller flere distrikt likaväl kan förekomma och

i ett antal fall förekommit vid landstingsval samt i vissa fall medfört omval för hela kretsen, föreligger samma anledning att också för dessa val införa liknande bestämmelser, som jag föreslagit för riksdagsvalen.»

Herr Persson har till stöd för sin hemställdan anfört följande:

Herr Persson's  
motion.

» Vid årets riksdag har herr Hellberg i första kammaren väckt en motion (nr 3) om ändring i § 5 Landstingsförordningen i syfte att förebygga omval till landsting,

För den händelse herr Hellbergs motion av riksdagen bifalles, må det villigt erkännas, att i åtskilliga fall skulle begångna felaktigheter rättas, utan att hela valdistriktet ånyo behövde gå till val, men i flera kanske de flesta fall torde det vara omöjligt för Konungens befallningshavande att avgöra, huruvida en valförrättning i en väljande kommun är olaglig eller ej. Jag skall här peka på ett skäl, som om jag ej missminner mig var anledning, att år 1916 valet i åtminstone två landstingsvalkretsar fingo göras om; jag tror mig ej taga miste, då jag förutspår, att vid de val, som innevarande år skola äga rum, detta kommer att bliva ett mycket använt medel att få ett val upphävt nu, då valmännen — det visar de talrika överklagandena av förra årets riksdagsval — kommit in på klagostråten. I § 5 landstingsförordningen är föreskrivet, att kungörelser om landstingsval, vad landsbygden angår, skola kungöras på sätt kommunalförordningen stadgar om kommunalstämma, och kommunalförordningen stadgar, att kommunalstämma skall kungöras 14 dagar före dess hållande.

Förordningen om landsting säger vidare, att landstingsval förrättas Marie Bebådelsedag eller annan dag i senare hälften av mars månad, som ordinarie decemberstämma året före valet bestämmer.

Såväl 1916 som innevarande år infalla Marie Bebådelsedag på en lördag och den valförrättare, som låter kungöra valet i år den 10 mars, kan ju ursäktas; det är ju så nära 14 dagar före valets hållande, detta så mycket mera, som valdagen fastställts redan i fjol. Prejudikat lär, som förut nämnts, finnas från 1916, att Kungl. Maj:t i regeringsrätten upphävt val, på den grund, att de icke kungjorts i behörig tid, d. v. s. icke 14 utan allenast 13 dagar, innan kungörelsen blivit i kyrkan uppläst.

Ett gammalt ordspråk säger, att det är bättre att *förekomma* än *förekommas*, och ett förbiseende av valförrättaren i antytt fall kan enligt min mening effektivt förebyggas, om Konungens befallningshavande de år val förrättas tillställer valförrättaren i väljande valkretsar en erinran om skyldigheten att i behörig tid kungöra valet, och jag håller jämväl före att en

sådan erinran bör åtföljas av ett P. M., innehållande i korta drag anvisningar för valförrättaren för valets hållande.

Begår valförrättaren ändock olagligheter, ådagalägger han sin inkompetens för uppdraget.»

*Herr Bengtssons motion.*

Herr Bengtsson slutligen har beträffande skälen för sin hemställan hänvisat till den av honom i motionen i andra kammaren nr 175 förebragta motiveringen (av utskottet återgiven i dess utlåtande nr 4).

#### Utskottets yttrande.

*Nu gällande ordning för landstingsmannaval.*

Enligt förordningen om landsting § 5 mom. 2 förrättas landstingsmannaval på landet å kommunal- (eller distrikts-) stämma, varvid kommunalstämmans (resp. distriktsstämmans) ordförande biträdes av två av den samma utsedda personer. Kallelse till förrättningen utfärdas av ordföranden enligt den för kallelse till kommunalstämma gällande ordning. I stad förrättas enligt landstingsförordningen § 5 mom. 3 landstingsmannaval inför magistraten. Om kallelse till förrättningen gäller vad för allmän rådstuga är stadgat. Det åligger valförrättarne att i den ordning, som föreskrives i nu nämnda paragraf av landstingsförordningen, emottaga valdistriktets röster samt, i de fall där valförrättaren icke tillika är sammanräknande myndighet, insända dem till denna.

Sammanräkningen av rösterna åligger på landet domhavanden, som därvid biträdes av två av Konungens befallningshavande därtill förordnade personer, i stad, som bildar egen valkrets, magistraten och i övriga städer magistraten i den folkrikaste staden. Givetvis företages härvid — ehuru detta förhållande ej uttryckligen omnämnes i landstingsförordningen — prövning av de inkomna sedlarnas giltighet, varvid kassering av valsedlar kan föranledas av uraktlåtenhet att i olika hänseenden iakttaga landstingsförordningens föreskrifter. I full överensstämmelse med vad som gäller vid den hos Konungens befallningshavande företagna sammanräkningen av val till andra kammaren föranleder dylik kassering, vare sig den vållats av den röstande eller av valförrättaren, att de ifrågavarande sedlarna lämnas ur räkningen och således bliva verkningslösa. Detsamma torde inträffa, om valsedlar antingen genom olyckshändelse gått förlorade eller ock av annan anledning icke framkommit till förrättningen. Lika litet som vid andrakammarvalen bestämmas vid landstingsvalen den sammanräknande myndighetens åtgärder av frågan, huruvida de sedlar, som kasserats, skulle kunnat inverka på valutgången.

Genom röstsammanräkningen är valförrättningen »avslutad» (§ 5). Dom-

havanden eller magistraten har därefter att »skyndsamligen» tillställa var och en landstingsman och suppleant ett utdrag av valprotokollet, i vad det den ene eller den andre rör, gällande detta protokollsutdrag såsom fullmakt för den valde (§ 12).

Rätt till klagan över det sålunda avslutade valet är emellertid medgiven. Besvären, som före 1913 skulle behandlas av Konungens befallningshavande, skola enligt en nämnda år vidtagen lagändring prövas av Kungl. Maj:t i regeringsrätten. Om denna prövning gäller i alla delar vad som i utskottets utlåtande nr 4 sagts om den prövning, som Kungl. Maj:t efter anförda besvär företager av val till andra kammaren. Kungl. Maj:t kan under samma förutsättningar som i fråga om andrakammarvalen upphäva det förrättade valet och förordna om nytt val, som då, enligt en i de ifrågavarande valens allmänna karaktär grundad praxis, äger rum för valkretsen i dess helhet, ej blott för det valdistrikt, där felaktigheter begåtts.

\*

De olägenheter av nu gällande ordning för landstingsmannavalen, som föranlett herrar Hellbergs, Perssons och Bengtssons motioner, äro av samma art som de, vilka föranlett åtskilliga motionärer att framlägga förslag om ändring av gällande bestämmelser angående valen till andra kammaren och utskottet att i anledning därav (i sitt utlåtande nr 4 ) föreslå en skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet. Motionerna åsyfta med andra ord att råda bot för de olägenheter, som uppstå därigenom, att valsedlar från ett helt distrikt utan den röstandes förskyllan bliva förklarade ogiltiga (s. k. masskassering). Ifrågavarande olägenheter äro, liksom vid andrakammarvalen, av dubbel art. För det första kunna valsedlar bliva verkningslösa antingen genom en av den sammanräknande myndigheten företagen masskassering, som ej föranlett besvär anförande hos Kungl. Maj:t, eller ock efter det dylika besvär anförts, nämligen i det fall att de kasserade valsedlarna ej prövas kunna inverka på valutgången. För det andra kan det inträffa, att en av valförrättaren begången felaktighet föranleder valets upphävande och nya vals anställande med allt det besvär och alla de kostnader, som därav vållas.

*Olägenheter av  
nu gällande  
ordning.*

De vid utlåtandet fogade bilagorna giva vid handen, i vilken utsträckning masskasseringar vid landstingsmannaval förekommit och vilka omständigheter som föranlett desamma. Undersökningen har beträffande nämnda val begränsats till åren 1914 och 1916. De regler, som före 1913 gällde för landstingsmannavalen och som alltså tillämpades 1910 och 1912, skilja sig

nämligen i så väsentliga avseenden från de nu gällande, att de erfarenheter, som vid dessa tillfällen vunnos, icke kunna anses vara av direkt intresse vid bedömandet av de olägenheter, som nu gällande ordning medför.

*Masskasseringar, som ej föranlett valets upphävande och nyval*, hava vid nämnda två valtillfällen ägt rum i sammanlagt 31 fall, alla på landsbygden. Sammanlagda antalet av de röstande, som härigenom så att säga ställts utom valförrättningen, utgör 3,269<sup>1</sup>. Siffrorna för de olika valtillfällena äro: 1914 8 distrikt med 1,182 röster och 1916 23 distrikt med 2,087 röster.

Härtill komma 13 fall av *masskassering*,<sup>2</sup> som föranlett upphävande av sammanlagt 5 val. Av dessa fall — samtliga på landsbygden — förekommo 2 (föranledande nyval i Tuhundra, Siende och Ytter Tjurbo härads valkrets samt Marks, Vedens och Bollebygds härads domsagas tredje valkrets) 1914 och 11 (föranledande nyval i Ingelstads och Järrestads domsagas första valkrets, Albo härads valkrets och Faurås härads valkrets) 1916.

De *felaktigheter, som i nu nämnda fall föranlett kassering*, hava delvis varit av annan beskaffenhet än vid andrakammarvalen. Försummelse ifråga om försegling och sigillering av de konvolut, i vilka valkuverten insänts till den sammanräknande myndigheten, hava visserligen, liksom vid riksdagsmannavalen, förekommit relativt ofta, nämligen i 11 fall. Den kasseringsorsak, som därefter varit den vanligaste vid riksdagsmannavalen, nämligen felaktigheter i fråga om valkuverten, har däremot endast i 1 fall förekommit vid landstingsmannaval. Felaktigheter i avseende å valprotokollet och uraktlåtenhet att iakttaga gällande föreskrifter om valförrättningens anordnande hava, liksom vid riksdagsmannavalen, spelat en tämligen underordnad roll. Kassering av dessa båda orsaker har förekommit i vardera 4 fall. Påfallande ofta — eller i icke mindre än 19 fall — har det däremot inträffat, att valkuverten icke blivit enligt lagens föreskrifter stämplade. Slutligen har det i 8 fall inträffat, att valet icke lagligen kungjorts. — Av de omständigheter, som medfört nyval, har den sistnämnda varit den vanligaste; i samtliga 8 fall har ifrågavarande felaktighet, antingen ensam eller i förening med andra omständigheter, föranlett nyval. Övriga anledningar till nyval hava varit: felaktigheter i avseende å valförrättningens anordnande

<sup>1</sup> I siffrorna ingår Övraby valdistrikt i Ingelstads och Järrestads domsagas valkrets, där valet 1916 upphävdes på grund av i andra distrikt begångna felaktigheter.

<sup>2</sup> Under detta uttryck hava i förevarande sammanhang inbe rippits alla de fall, då Kungl. Maj:t på grund av inom ett distrikt begångna felaktigheter prövar valet böra upphävas, även om detta icke sker under förklaring, att valsedlarna från detta distrikt böra anses ogilla.

(2 fall), i avseende å valkuvertens stämpling (4 fall) och i avseende å försegling och sigillering (1 fall).

\*

Botemedel för de olägenheter, som belysas av den nu givna redogörelsen, hava motionärerna sökt, på två av de vägar, som föreslagits beträffande riksdagsmannavalen. För det första hava nämligen *åtgärder till förebyggande av masskassering* ifrågasatts. Herr Bengtsson har föreslagit, att valkuvert för landstingsmannaval skulle utsändas genom statens försorg, herr Persson har påyrkat åläggande för Konungens befallningshavande att tillstålla vederbörande valförrättare en erinran om valets kungörande i behörig tid samt en P. M. innehållande anvisningar för valets hållande. För det andra har herr Hellberg framlagt förslag om införande jämväl vidkommande landstingsmannavalen av föreskrifter därom att *nya val*, där sådana i anledning av masskassering böra äga rum, skola ske *blott inom det eller de distrikt, vars sedlar kasserats*, ej inom valkretsen i dess helhet.

*Översikt över motionerna.*

\*

Åtgärder i syfte att förebygga masskassering måste enligt utskottets mening i fråga om landstingsmannaval lika väl som i fråga om val till andra kammaren först och främst tagas under övervägande vid det föreliggande spörsmålets behandling. Det förslag, som herr Persson i detta hänseende framlagt, överensstämmer till sin syftning med vad utskottet för sin del redan tillstyrkt beträffande andrakammarvalen. Utskottet finner också detta förslag värt synnerlig uppmärksamhet. Då det är utskottets övertygelse, att flertalet av de fel, som begås vid valen, inträffa till följd av bristande kännedom om lagens föreskrifter, vågar utskottet hoppas, att större delen av dessa skola kunna avhjälpas, om det från statens sida sörjes för att valförrättarne erinras om vad de vid valet och i sammanhang med detta hava att iakttaga. Med avseende på formen för och innehållet i dessa erinringar kan utskottet hänvisa till vad som i dess uttalande nu yttrats beträffande handledningar för valförrättare vid val till riksdagens andra kammare.

*1. Åtgärder till förebyggande av masskassering.*

För behövligheten av den åtgärd, som herr Bengtsson föreslagit, nämligen valkuvertens utsändande genom statens försorg, talar däremot icke den erfarenhet, som hittills vunnits beträffande landstingsmannavalen. Det enda fel i fråga om valkuverten (om man bortser från stämplingen), som hittills förekommit vid dylika val, inträffade 1914 och bestod däri, att valkuvert över huvud taget icke kommit till användning. Valförrättaren hade således förbisett de ändrade bestämmelser, som i detta hänseende

genomförts 1913. Däremot har det icke i ett enda fall inträffat, att valkuverten varit av beskaffenhet att föranleda kassering. Denna vid en jämförelse med andrakammarvalen påfallande omständighet finner till en del sin förklaring i det förhållandet att felet i avseende på valkuvertens beskaffenhet vid andrakammarvalen ofta bestått däri, att för desamma använts de med en utskärning på framsidan försedda kuvert, som äro föreskrivna för landstingsmannaval. Motsvarande förväxling vid sistnämnda val är av naturliga skäl så gott som utesluten. Själva den omständigheten, att kuverten vid landstingsmannaval skola vara av en sådan beskaffenhet, att valförrättaren i regel är nödsakad att anskaffa dem just för ändamålet i fråga, torde dessutom i sin mån hava utgjort en garanti mot användande av olagliga kuvert. Ehuru utskottet således icke kan finna några direkta skäl tala för den av herr Bengtsson föreslagna åtgärden, förbiser utskottet dock icke, att den möjligen kan komma att visa sig tillräddig, därest Kungl. Maj:t, på sätt utskottet föreslagit, vidtager åtgärder för utsändande av valkuvert till riksdagsmannavalen, och det vid den i ämnet företagna utredningen visar sig, att praktiska skäl tala för genomförande av likformighet i detta hänseende mellan de båda slagen av val.

II. *Distriktsnyvalen.*

Vad därefter de s. k. distriktsnyvalen angår, överensstämmer herr Hellbergs förslag därutinnan i det väsentliga med det förslag om distriktsnyval vid andrakammarvalen, som han i motionen nr 2 framlagt. Dock märkes, att den föreslagna bestämmelsen avsetts att gälla endast valen å landsbygden. Något förslag åsyftande bestämmelser om distriktsnyval även för det fall, att masskassering ägt rum hos Kungl. Maj:t, föreligger ej i fråga om landstingsmannavalen.

Beträffande olägenheterna av nu gällande ordning, som innebär att en valförrättares försumlighet kan medföra nyval för valkretsen i dess helhet, liksom beträffande önskvärdheten att detta missförhållande genom införande av distriktsnyval i en eller annan form kunde undanröjas, gäller vad utskottet i detta hänseende yttrat i sitt utlåtande nr 4. På skäl, som i detta utlåtande närmare utvecklats, anser utskottet att dylika nyval, därest de kunna ifrågakomma, icke lämpligen böra förläggas efter röstsammanräkningen. Om de åter förläggas före röstsammanräkningen, synes det närmast böra ifrågakomma att vidtaga en anordning i ungefärlig överensstämmelse med den, som i utskottets nyss nämnda utlåtande, i anslutning till herr Vennerströms i ämnet väckta förslag, antytts såsom den ändamålsenligaste för valen till andra kammaren. Särskilt torde i detta sammanhang böra framhållas betydelsen därav, att det med en dylik an-



ordning — nämligen den hos Konungens befallningshavande försiggående förrättingens uppdelning i två bestämt åtskilda delar — skulle, liksom i fråga om andrakammarvalen, bliva möjligt att under bestämmelserna om distriktsnyval även inbegripa de fall, där enligt nu gällande bestämmelser valet upphäves av Kungl. Maj:t i trots av vid röstsammanräkningen hos domhavande eller magistrat fattat beslut om godkännande. Detta fall har nämligen i praktiken visat sig särdeles betydelsefullt. I 4 av de 5 fall, där upphävande av landstingsmannaval ägt rum, har förhållandet varit, att domhavanden icke företagit kassering, medan däremot Kungl. Maj:t funnit anledning till valets upphävande föreligga, merendels på grund av omständigheter, som domhavanden med det vid sammanräkningen föreliggande materialet ej varit i stånd att pröva, utan först genom de hos Kungl. Maj:t anförda besvären kunnat bliva beaktade. Med hänsyn till olikheterna i gällande föreskrifter om landstings- och andrakammarval är detta förhållande helt naturligt, då ju den kasseringsorsak, som vid landstingsmannavalen oftast föranlett valets upphävande, men som vid andrakammarvalen av lätt insedda skäl aldrig förekommit, nämligen fel i fråga om valets kungörande, är av beskaffenhet att icke vid röstsammanräkningen utan först vid besvärens prövning kunna beaktas.

Emellertid äro de svårigheter som möta vid ett försök att realisera idén om distriktsnyval, även om dessa, på sätt nu antytts, förläggas före röstsammanräkningen, lika stora i fråga om landstingsmannaval som i fråga om andrakammarval. Såsom i utskottets merberörda utlåtande påvisats beträffande de sistnämnda, skulle nämligen ett införande av på antytt sätt ordnade distriktsnyval leda därhän, att nyval skulle komma att äga rum i ett flertal fall, där dylikt med hänsyn till valutgången icke är strängt nödvändigt. Av hittills förekomna 44 masskasseringar vid landstingsmannaval utgöras 31 av dylika fall. Vidare måste liksom beträffande andrakammarvalen hänsyn tagas till det fördröjande av valen, som en anordning av nu ifrågakarande art skulle medföra.

Lika litet som i fråga om andrakammarvalen har utskottet således vidkommande landstingsvalen kunnat föreslå någon sådan anordning med distriktsnyval, att icke starka betänkligheter kunna anföras mot densamma. Skulle emellertid vid den utredning, som utskottet ämnar förorda, en anordning kunna utfinnas, så beskaffad, att den i möjligaste mån täcker alla de fall, i vilka ett distriktsnyval kan befinnas önskvärt, utan att alltför stora praktiska olägenheter äro förknippade med den, synes dock en sådan anordning vara förtjänt att tagas i beaktande för landstingsmannavalens

vidkommande likaväl som för andrakammarvalens. Utskottet vågar emellertid även i fråga om de förra hysa den förhoppningen, att de åtgärder till förebyggande av masskassering, som utskottet tillstyrker, skola visa sig ägnade att i huvudsak undanröja de missförhållanden, som i motionerna beröras.

\*

*Sammanfattning och yrkande.*

Vid den utredning av förevarande spörsmål, som utskottet vill föreslå riksdagen att begära hos Kungl. Maj:t, synes således, liksom vid den utredning, som kan komma att föranledas av riksdagens beslut i anledning av utskottets i dess utlåtande nr 4 gjorda hemställan, frågan om direkta åtgärder för undanröjande av orsakerna till masskasseringar i främsta rummet böra tagas under övervägande. Särskilt torde därvid det av utskottet uttalade önskemålet om meddelande på lämpligt sätt åt valförrättarne av erinringar om vad de vid valet och i sammanhang med detta hava att iakttaga vara förtjänt av uppmärksamhet. Skulle det emellertid vid den ifrågasatta utredningen visa sig, att spörsmålet om distriktsnyval kan lösas på ett sätt, som är ägnat att undanröja de av utskottet uttalade betänkligheterna, eller att eljest ändringar i landstingsförordningen synas erforderliga, så torde det kunna förväntas, att Kungl. Maj:t för riksdagen framlägger de förslag härutinnan, vilka av utredningen föranledas.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av förevarande motioner ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning om de åtgärder, som må kunna vidtagas till undanrödjande av de med s. k. masskassering av valsedlar vid landstingsmannaval förenade olägenheter, samt för riksdagen framlägga de förslag, som av utredningen må kunna påkallas, och i övrigt vidtaga de åtgärder, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 14 mars 1918.

På konstitutionsutskottets vägnar:

OTTO MANNHEIMER.

### Reservation

av herr *Hellberg* mot viss del av motiveringen.

## Förteckning

Bil. 1.

över

masskasseringar,<sup>1</sup> vid landstingsmannavalen  
åren 1914 och 1916.<sup>2</sup>

Val- till- fälle	Valkrets	Valdistrikt	Antal val- sedlar	Kasseringens orsak
1914	Mellersta Roslags domsaga.	Blidö	194	Valsedlarna ej inlagda i valkuvert.
D:o	Åkers och Selebo härad	Ytterselö	95	Omslaget kring valkuverten och valprotokoll, som felaktigt inlagts tillsammans, otillräck- ligt förseglat med endast ett sigill.
D:o	Sunnerbo domsagas andra	Hallaryd	197	
D:o	Ölands södra mot	Vickleby	74	} Valkuverten ej stämplade.
D:o	Marks, Vedens och Bollebygds dom- sagas tredje	Öxnevalla	69	
D:o	Grums härad	Grums	300	Bristfälligheter i valprotokollet.
D:o	Tuhundra, Siende och Yttertjurbo härad	Tillberga	78	Valkuverten saknade stämpel och omslaget kring dem var ej tillräckligt förseglat. <sup>4</sup>
D:o	Västmanlands västra domsaga	Himmeta	129	} Bristfälligheter i valprotokollen.
D:o	D:o	Säterbo	57	
D:o	Jämtlands västra domsaga	Kall	136	Omslaget kring valkuverten och valprotokoll, som felaktigt inlagts tillsammans, otillräck- ligt förseglat med endast ett sigill.
1916	Åkers och Värmdö skeppslag	Ljusterö	*	Valkuverten ostämplade.
D:o	Öster- och Väster- rekarne härad	Lista	147	Valurnan under uppehåll i förrättningen ej på föreskrivet sätt förseglad.
D:o	Björkekinds, Öst- kinds och Lösings härad	Jonsberg	183	Intet sigill å valprotokollet samt omslaget kring valkuverten försett med endast ett sigill.
D:o	Södra Vedbo härad	Eksjö lands- kommun	79	Omslaget kring valkuverten otillräckligt för- seglat.
D:o	Östra härads domsaga	Korsberga	78	Av protokollet framgick ej, om de i landstings- förelörden givna föreskrifter för valet bli- vit följda.

Sammanlagda antalet valsedlar i de med \* utmärkta fallen utgjorde 991.

<sup>1</sup> Jfr utskottets utlåtande sid. 6, not. 2. <sup>2</sup> Material: Kungl. Statistiska Centralbyråns redogörelser för landstingsmannavalen 1914 och 1916; Regeringsrättens årsbok. <sup>3</sup> Kungl. Maj:t upphävde valet (Regeringsrättens årsbok 1914, Ref. 56). <sup>4</sup> Kungl. Maj:t upphävde valet (Regeringsrättens årsbok 1914, Ref. 55).

Valtillfälle	Valkrets	Valdistrikt	Antal valsedlar	Kasseringens orsak
1916	V:a Värends domsaga	Kvenneberga	*	Valkuverten ostämplade.
D:o	S:a Möre härads östra	Halltorp	*	
D:o	Norra härads domsagas första	Tingstäde	*	
D:o	Norra härads domsagas andra	Endre	*	
D:o	D:o	Hejdeby	*	
D:o	D:o	Ekeby	*	
D:o	D:o	Gammelgarn	*	
D:o	Medelstad härads östra	Hasslö och Aspö	147	Valkonvoluten ej vederbörligen förseglade.
D:o	Albö härad	Rörum	?	Valet hade icke förrättats å Maria Bebadelsedag, ehuru ordinarie kommunalstämma icke i laga ordning fattat beslut att valet skulle förrättas å annan dag, samt hade pågått allenast två timmar. Valet ej behörigen kungjort. <sup>1</sup>
D:o	D:o	Fågeltöfta	?	
D:o	D:o	Vitaby	?	
D:o	D:o	Ravlunda	?	
D:o	D:o	St Olof	?	
D:o	D:o	Södra Mellby	?	
D:o	D:o	Valet ej behörigen kungjort. <sup>1</sup>		
D:o	Ingelstad och Järrestads domsagas första	Övraby	92	Valurnan ej på föreskrivet sätt förseglad under uppehåll i valet.
D:o	D:o	Hörup	433	Valkuverten ej stämplade. <sup>2</sup>
D:o	D:o	Ullstorp		
D:o	D:o	Benestad		
D:o	D:o	Glemminge		
D:o	Ljunits och Herrestads härad	Högestad	*	Valet ej vederbörligen kungjort. <sup>2</sup>
D:o	Faurås härad	Gunnarp	?	Valkuverten ej stämplade.
D:o	Faurås härad	Gunnarp	?	Valet ej pågått minst två timmar efter klockan 5 e. m. <sup>3</sup>
D:o	Kind och Redvägs domsagas andra	Södra Säm	*	Valet ej pågått minst två timmar efter klockan 5 e. m. <sup>3</sup>
D:o	Gudhems härad	Valtorp	28	Intet sigill å valprotokollet.
D:o	D:o	Brunnhem	*	Valkuverten ostämplade, varjämte i Bjärka valprotokollet även saknade vederbörliga sigill.
D:o	D:o	Bjärka	*	
D:o	Barneo. Laskö härad	Södra Kedum	*	
D:o	Revsunds, Brunflo och Näs tingslag	Hackås	219	Intet sigill å valprotokollet.
D:o	D:o	Bodsjö	164	Omslaget kring valkuverten otillräckligt förseglat.
D:o	Umeå tingslag	Holmö	59	

Sammanlagda antalet valsedlar i det med \* utmärkta fallen utgjorde 991.

<sup>1</sup> Kungl. Maj:t upphävde valet (Regeringsrättens årsbok, Ref. 56). <sup>2</sup> Kungl. Maj:t upphävde valet (Regeringsrättens årsbok, Ref. 55). <sup>3</sup> Kungl. Maj:t upphävde valet (Regeringsrättens årsbok, Ref. 57).

Tablå över »masskasseringar»<sup>1</sup> vid landstingsmannaval 1914 och 1916 samt deras orsaker.

Valtillfälle m. m.	Masskasseringar		Masskasseringarnas orsaker: antalet distrikt, där masskasseringar förorsakats av:						
	Antal distrikt		Antalet valsedlar	fel i avseende valets kungörande	fel i avseende å valkuvertens stämpling	andra fel i avseende å valkuverten	fel i avseende å protokollet	fel i avseende å valförrättningens anordning m. m.	fel i avseende å försegling och sigillering av valsedelskonvolut och protokoll
	i städer	på landsbygden							
1914: Kasseringar, som ej föranlett vals upphävande .....	—	8	1,182	—	2	1	3	—	2
1914: Kasseringar, som föranlett vals upphävande .....	—	2	147	1	1 <sup>2</sup>	—	—	—	— <sup>3</sup>
1916: Kasseringar, som ej föranlett vals upphävande .....	—	23 <sup>4</sup>	2,087 <sup>4</sup>	—	13 <sup>5</sup>	—	1	2	7 <sup>6</sup>
1916: Kasseringar, som föranlett vals upphävande .....	—	11	433 <sup>7</sup>	7 <sup>8</sup>	3	—	—	1 <sup>9</sup>	—
	—	44	3,849 <sup>7</sup>	8	19	1	4	3(4) <sup>9</sup>	9(11) <sup>10</sup>

<sup>1</sup> Jfr utskottets utlåtande sid. 6, not. 2.<sup>2</sup> Fel hade dessutom begåtts i avseende å försegling och sigillering.<sup>3</sup> Jfr not 2.<sup>4</sup> Häre ingår även Övraby valdistrikt, varom se utskottets utlåtande sid. 6 not. 1.<sup>5</sup> I ett fall hade fel dessutom begåtts i avseende å försegling och sigillering.<sup>6</sup> Jfr not 5.<sup>7</sup> I denna siffra ingå ej valsedlarna från 7 distrikt, från vilka uppgift saknas.<sup>8</sup> I ett fall hade fel dessutom begåtts i avseende å valförrättningens anordnande.<sup>9</sup> Jfr not 8.<sup>10</sup> Jfr not 2 och 5.

Uppgift å antalet överklagade val till landsting 1914 och 1916,  
där besvärerna föranlett:

	valets upp- hävande	ny röst- samman- räkning	ingen åtgärd <sup>1</sup>
1914.....	2 <sup>2</sup>	2 <sup>3</sup>	11 <sup>4</sup>
1916.....	3 <sup>5</sup>	1 <sup>6</sup>	7 <sup>7</sup>

<sup>1</sup> Inclusive fall, då besvärerna av formella skäl ej upptagits.

<sup>2</sup> Se Regeringsrättens årsbok 1914 Ref. 55, 56.

<sup>3</sup> » » » 1914 Ref. 52, not. C. 85.

<sup>4</sup> » » » 1914 Ref. 45, 53, 54, 57, 59, 60, 64, not. C. 87, 89, 94, 165.

<sup>5</sup> » » » 1916 Ref. 55, 56, 57.

<sup>6</sup> » » » 1916, not. C. 86.

<sup>7</sup> » » » 1916, not. C. 76, 77, 78, 82, 93, 94, 98.